

Cijfers uit de registratie van beroepen in de gezondheidszorg

**CIJFERS UIT DE REGISTRATIE VAN
VERLOSKUNDIGEN**

Peiling 1998

L. Hingstman
T. Wiegers

November 1998

 NIVEL
bibliotheek

drieharingstraat 6
postbus 1568
3500 bn utrecht
T 030 2 729 614/615
F 030 2 729 729

NIVEL (Nederlands instituut voor onderzoek van de
gezondheidszorg)
Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT
Telefoon: 030 - 2729700

Het NIVEL (Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg) verzamelt en verspreidt kennis en informatie over structuur en functioneren van de gezondheidszorg.

Tot de activiteiten van het NIVEL behoren het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, registratie- en documentatie-activiteiten alsmede het beheren van een (algemeen toegankelijke) bibliotheek.

INHOUD	pag.
1. INLEIDING	5
2. HET AANTAL PRAKTISERENDE VER- LOSKUNDIGEN	8
3. VESTIGING EN VERTREK	9
4. SAMENSTELLING	12
5. OVERIGE KENMERKEN	15
- Aantal praktijken	15
- Lidmaatschap KNOV	16
6. SPREIDING EN DICHTHEID	17
7. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDI- GEN	24
- Aantal	24
- Werkzaamheden	24
- Praktijkzoekenden	26
8. SAMENVATTING	27
9. BEGRIPPEN	29

1. INLEIDING

Het NIVEL (nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg) beschikt over een aantal registraties van beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg (huisartsen, verloskundigen, fysiotherapeuten, ergotherapeuten en kinderartsen). Het registratieproject van verloskundigen is in 1983 van start gegaan met de ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst tussen de Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (NOV) en het NIVEL.

Het doel van het registratieproject is informatie te verzamelen over menskracht in de verloskunde. In het project zijn op dit moment een tweetal registraties opgenomen, te weten de registratie van 'werkzame verloskundigen' en de registratie van 'nog niet werkzame verloskundigen'.

Registratie van 'werkzame verloskundigen'

Op basis van gegevens uit dit registratiesysteem kunnen onder andere de volgende vragen beantwoord worden:

- hoeveel verloskundigen zijn er in Nederland werkzaam?
- wat is de leeftijdsopbouw van alle praktiserende verloskundigen?
- hoeveel verloskundigen hebben zich gevestigd en hoeveel hebben de praktijk neergelegd?
- op welke wijze vestigt men zich?
- wat is de praktijkvorm waarin verloskundigen werkzaam zijn?
- hoe is de spreiding en dichtheid van de beroepsgroep over Nederland?

Belangrijke gegevensbronnen waaruit het registratieproject Verloskundigen zijn informatie krijgt zijn de Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (KNOV) en de opleidingen. Daarnaast worden via schriftelijke en telefonische enquêtes door het NIVEL gegevens verzameld bij de verloskundige zelf. Op basis van deze bronnen is het NIVEL in staat om statistische overzichten te publiceren vanaf 1 januari 1970.

Gezien de opzet van het registratiesysteem van werkzame verloskundigen kunnen in het licht van achteraf uitgevoerde correcties en toevoegingen, reeds gepubliceerde cijfers bijgesteld worden. De gegevensbestanden worden dus niet 'bevrozen', hetgeen betekent dat er kleine verschillen kunnen optreden met eerder gepubliceerde statistische overzichten.

Registratie van 'nog niet werkzame verloskundigen'

Sinds 1 januari 1986 beschikt het NIVEL eveneens over een registratiesysteem van 'nog niet werkzame verloskundigen'. Onder deze groep verloskundigen worden verstaan diegenen die de opleiding tot verloskundige hebben voltooid maar (nog) niet werkzaam zijn als verloskundige en daartoe de plannen niet hebben opgegeven. De gegevens worden verkregen via een enquête die jaarlijks op peildatum (1 januari) wordt gehouden onder alle verloskundigen die de opleiding in het daaraan voorafgaande jaar hebben voltooid of in een vorige peiling te kennen hebben gegeven dat zij (nog) geen vaste werkring

hebben gevonden en nog op zoek zijn naar een praktijk. Met deze gegevens kunnen onder andere de volgende vragen beantwoord worden:

- hoeveel verloskundigen hebben jaarlijks de opleiding voltooid?
- hoeveel van hen zijn werkzaam als verloskundige en in welke functie?
- hoeveel tijd verloopt er tussen beëindiging van de opleiding en begindatum van de werkzaamheden als verloskundige?
- hoeveel verloskundigen zijn op zoek naar een eigen praktijk?
- Welke voorkeuren hebben praktijkzoekende verloskundigen met betrekking tot de praktijkvorm.

Tot slot moet nog worden aangetekend dat waar in de tekst 'waarneemster' wordt gebruikt, hiermee zowel mannelijke als vrouwelijke verloskundigen worden bedoeld.

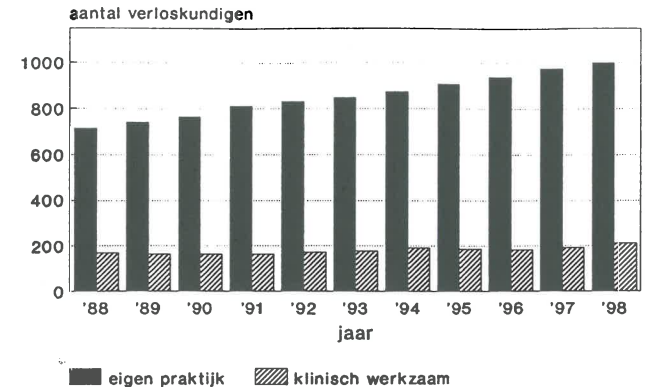
2. HET AANTAL PRAKTISERENDE VERLOSKUNDIGEN

Op 1 januari 1998 zijn er 1.422 praktiserende verloskundigen. Hiervan zijn er 45, ofwel 3,2%, van het mannelijk geslacht.

De meerderheid van de praktiserende verloskundigen is werkzaam in een eigen praktijk (70%). Circa 15% is klinisch werkzaam en verder zijn 100 (7%) verloskundigen werkzaam als vaste waarneemster. Daarnaast zijn er nog 109 wisselende waarneemsters werkzaam (bijna 8%).

In figuur 1 is het absolute aantal verloskundigen in eigen praktijk en de klinisch werkzame verloskundigen over de afgelopen 10 jaar in beeld gebracht. Hieruit kan worden afgeleid dat ieder jaar een toename heeft plaatsgevonden van het aantal verloskundigen met een eigen praktijk. In de afgelopen 10 jaar is het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen met bijna 40% toegenomen. Het aantal klinisch werkzame verloskundigen is de afgelopen 10 jaar tamelijk stabiel gebleven, maar stijgt toch licht, van rond 180 naar circa 210.

Figuur 1: Absoluut aantal praktiserende verloskundigen (eigen praktijk en klinisch werkzaam) vanaf 1988, per 1 januari

3. VESTIGING EN VERTREK

De groei van een beroepsgroep is het resultaat van vestiging en vertrek. Tabel 1 laat zien dat 77 verloskundigen in 1997 begonnen zijn met een eigen praktijk. Dit aantal is bijna gelijk aan dat in 1996. Het aantal verloskundigen dat in 1997 de praktijk heeft neergelegd is hoger dan in 1996. Per saldo is het aantal verloskundigen met een eigen praktijk in 1997 met 23 gestegen.

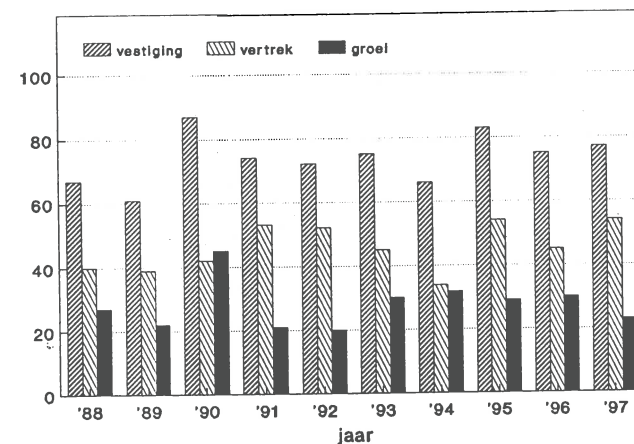
Tabel 1: Aantal nieuw gevestigde verloskundigen (eigen praktijk) en het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen dat de praktijk heeft neergelegd vanaf 1988

	praktijk begonnen	praktijk neergelegd	saldo
1988	67	40	+ 27
1989	61	39	+ 22
1990	87	42	+ 45
1991	74	53	+ 21
1992	72	52	+ 20
1993	75	45	+ 30
1994	66	34	+ 32
1995	83	54	+ 29
1996	75	45	+ 30
1997	77	54	+ 23

Als de vestigings- en vertrekcijfers over de periode 1988-1997 worden vergeleken, dan kan worden geconstateerd dat sinds 1988 het vertrekcijfer, na een geringe stijging tot 1992, sinds 1993 nogal schommelt (figuur 2). Het vestigingscijfer is redelijk stabiel gebleven.

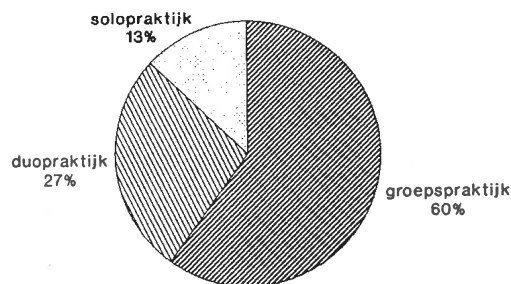
Het vestigingssaldo (groei) vertoont een duidelijke piek in 1990. In de afgelopen vier jaar is het vestigingssaldo redelijk stabiel gebleven; rond de 30 per jaar, maar daalt toch weer licht.

Figuur 2: Vestiging, vertrek en groei van het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen vanaf 1988

Het overgrote deel van de verloskundigen dat in 1997 met een eigen praktijk is begonnen heeft zich gevestigd in een groepspraktijk (60%); 35% in een 3-manspraktijk, 21% in een 4-manspraktijk en 4% in een 5- of meermanspraktijk. Circa 27% is begonnen in een duopraktijk en 13% is gestart in een solopraktijk (zie figuur 3).

Figuur 3: Praktijkvorm van de verloskundigen die zich in 1997 hebben gevestigd

Van de 54 verloskundigen die in 1997 de praktijk hebben neergelegd is 9% gestopt vanwege de leeftijd en 7% wegens ziekte. Andere veel genoemde redenen zijn: uitoefenen andere functie (35%) en gezinsomstandigheden (17%).

4. SAMENSTELLING VAN DE BEROEPSGROEP VERLOSKUNDIGEN

De beroepsgroep verloskundigen kenmerkt zich door een vrij jonge leeftijdsopbouw. Het merendeel van de verloskundigen is jonger dan 40 jaar (60%), terwijl 6% ouder is dan 55 jaar (tabel 2).

Tabel 2: Relatieve leeftijdsverdeling van alle praktiserende verloskundigen naar functie, per 1 januari 1998

	Eigen prak- tijk	Klinisch werk- zaam	Vaste waar- neem- ster	Wis- selend waar- neem- ster	Totaal	
	%	%	%	%	abs	%
< 25 jaar	3,7	3,3	9,0	11,9	66	4,6
25-29	15,8	10,8	19,0	29,4	232	16,3
30-34	20,7	15,6	28,0	19,3	289	20,3
35-39	20,5	20,3	10,0	15,6	275	19,3
40-44	13,8	22,2	11,0	9,2	206	14,5
45-49	11,0	9,9	8,0	6,4	146	10,3
50-54	8,7	10,4	9,0	5,5	124	8,7
55-59	4,0	7,1	4,0	2,8	62	4,4
60-64	1,8	0,5	1,0	-	20	1,4
> 64	0,1	-	1,0	-	2	0,1
Totaal %	100,0	100,0	100,0	100,0		100,0
absoluut	1.001	212	100	109	1.422	

Van de verloskundigen in eigen praktijk is 61% jonger dan 40 jaar. Bij de klinisch werkzaam is dat 50%. Deze percentages zijn bij de vaste waarneemsters en de wisselende waarneemsters respectievelijk 66% en 76%. Van de klinisch werkzaam is dus de helft ouder dan 40 jaar.

Als wordt gekeken naar de praktijkvorm van de zelfstandig gevestigde verloskundigen, dan valt de constante daling op van het percentage verloskundigen werkzaam in een solopraktijk (tabel 3). Dit bedroeg in 1980 nog 74%. In 1990 was dit aandeel reeds gedaald tot 37% en per 1 januari 1998 bedraagt dit

nog slechts 15%. Het aandeel verloskundigen werkzaam in een groepspraktijk is daarentegen sterk gestegen, van 7% in 1985 tot ruim 57% in 1998. Hier van is 37% werkzaam in een 3-manspraktijk, 16% in een 4-manspraktijk en 4% in een 5- of meermanspraktijk. Het percentage verloskundigen in een duopraktijk neemt na een geleidelijke stijging tot 40% in 1989 ieder jaar iets af tot 27% in 1998.

Tabel 3: Absolute en relatieve verdeling van het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen (in eigen praktijk) naar praktijkvorm vanaf 1980, per 1 januari

	Werzaam in solo-praktijk		Werzaam in duo-praktijk		Werzaam in groepspraktijk		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
	1980	409	74,2	112	20,3	30	5,4	551
1985	360	56,3	234	36,6	45	7,0	639	100,0
1990	287	37,5	288	37,6	191	24,9	766	100,0
1991	271	33,4	290	35,8	250	30,8	811	100,0
1992	248	29,8	295	35,5	289	34,7	832	100,0
1993	227	26,7	271	31,9	351	41,3	849	100,0
1994	212	24,2	279	31,9	384	43,9	875	100,0
1995	186	20,5	294	32,4	427	47,1	907	100,0
1996	177	18,9	285	30,4	475	50,7	937	100,0
1997	154	15,8	271	27,8	551	56,5	976	100,0
1998	152	15,2	273	27,3	576	57,5	1.001	100,0

Uitsplitsing naar functie en plaats van opleiding laat zien dat van de werkzame verloskundigen die de opleiding hebben gevolgd in Rotterdam, relatief gezien een groter deel in eigen praktijk werkzaam is (75%) dan van beide andere opleidingsinstituten (tabel 4).

Van de groep verloskundigen die in het buitenland is opgeleid en op 1 januari 1998 werkzaam was, is 57% werkzaam in eigen praktijk en 24% is klinisch werkzaam. Twintig procent is als vaste of wisselende waarneemster aan de slag.

Tabel 4: Aantal praktiserende verloskundigen naar functie en plaats van opleiding, per 1 januari 1998

Opleidings- plaats	Eigen praktijk		Klinisch werk- zaam		Vaste waar- neem- ster		Wis- selend waar- neem- ster		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
	Amsterdam	281	69,0	61	15,0	29	7,1	36	8,8	407
Rotterdam	322	74,9	52	12,1	31	7,2	25	5,8	430	100,0
Heerlen/Kerkrade	295	73,2	56	13,9	24	6,0	28	6,9	403	100,0
Buitenland ¹	103	56,6	43	23,6	16	8,8	20	11,0	182	100,0
Totaal	1.001	70,4	212	14,9	100	7,0	109	7,7	1.422	100,0

¹ Gelijkstelling.

5. OVERIGE KENMERKEN

Aantal praktijken

Per 1 januari 1998 zijn er in Nederland 470 verloskundigenpraktijken (tabel 5). Vergeleken met 1 januari 1997 is het aantal praktijken met acht toegenomen. Deze toename is vooral het gevolg van de toename van het aantal groepspraktijken (9). Bij de solo- en duopraktijken hebben zich slechts kleine veranderingen voorgedaan. Ook dit jaar is het aandeel groepspraktijken (37%) groter dan het aandeel solopraktijken (33%). Tien jaar geleden was het aan-

deel solopraktijken in Nederland nog 70%. Het absolute en relatieve aantal duopraktijken is de laatste jaren redelijk stabiel gebleven. Opvallend is de grote groei bij de groepspraktijken. Op 1 januari 1998 telt Nederland 175 groepspraktijken. Dit betekent in zes jaar tijd een verdubbeling. Van de 175 groepspraktijken zijn er 128 '3-manspraktijken', 40 '4-manspraktijken' en 7 '5-manspraktijken of meer'.

Tabel 5: Aantal verloskundige praktijken naar praktijkvorm vanaf 1980, per 1 januari

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1980	409	86,1	56	11,8	10	2,1	475	100,0
1985	360	73,3	117	23,8	14	2,9	491	100,0
1990	287	58,3	144	29,3	61	12,4	492	100,0
1991	272	54,8	145	29,2	79	15,9	496	100,0
1992	251	51,3	148	30,3	90	18,4	489	100,0
1993	229	48,2	136	28,6	110	23,2	475	100,0
1994	213	45,1	140	29,7	119	25,2	472	100,0
1995	186	39,7	147	31,3	136	29,0	469	100,0
1996	183	38,8	144	30,6	144	30,6	471	100,0
1997	159	34,4	137	29,7	166	36,0	462	100,0
1998	156	33,2	139	29,6	175	37,2	470	100,0

Lidmaatschap KNOV

Het aantal werkzame verloskundigen dat lid is van de KNOV bedraagt 1.304. Dit betekent bijna 92% van alle praktiserende verloskundigen. Vooral onder de verloskundigen in eigen praktijk zitten veel KNOV-leden; 95% van hen is lid. Van de klinisch werkzame verloskundigen is 75% lid en van de vaste

en wisselende waarneemsters is bijna 92% lid van de KNOV.

6. SPREIDING EN DICHTHEID

In vergelijking tot andere provincies zijn in Limburg veel (30%) verloskundigen klinisch werkzaam (tabel 6). Ook Brabant, Friesland en Noord-Holland (respectievelijk 23%, 23% en 20%) scoren redelijk hoog. Daarentegen zijn Zeeland en Flevoland de provincies waar geen enkele verloskundige klinisch werkzaam is. Wordt gekeken naar het aantal vaste waarneemsters, dan zijn Zeeland (geen) en Flevoland (3%) de provincies met relatief gezien het geringste aantal. Groningen (16%) en Friesland (16%) zijn de provincies met relatief gezien het meeste aantal vaste waarneemsters.

Tabel 6: Aantal praktiserende verloskundigen naar provincie en functie, per 1 januari 1998

	eigen praktijk		klinisch werkzaam		vaste waarneemster		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
	Groningen	22	68,8	5	15,6	5	15,6	32
Friesland	19	61,3	7	22,6	5	16,1	31	100,0
Drenthe	26	83,9	2	6,5	3	9,7	31	100,0
Overijssel	66	89,2	1	1,4	7	9,5	74	100,0
Flevoland	29	96,7	-	-	1	3,3	30	100,0
Gelderland	128	81,5	17	10,8	12	7,6	157	100,0
Utrecht	76	73,1	19	18,3	9	8,7	104	100,0
N-Holland	183	70,4	52	20,0	25	9,6	260	100,0
Z-Holland	219	82,3	28	10,5	19	7,1	266	100,0
Zeeland	10	100,0	-	-	-	-	10	100,0
N-Brabant	159	71,9	52	23,5	10	4,5	221	100,0
Limburg	64	66,0	29	29,9	4	4,1	97	100,0
Nederland	1.001	76,2	212	16,1	100	7,6	1.313	100,0

¹ De 109 wisselende waarneemsters kunnen niet bij een provincie ondergebracht worden.

Uitgesplitst naar praktijkvorm blijkt dat de provincie Zeeland, waar overigens slechts tien zelfstandige verloskundigen werkzaam zijn, de provincie is met relatief het grootste aantal (90%) verloskundigen in een groepspraktijk (tabel 7). Ook Utrecht (76%) en Flevoland (69%) scoren hoog.

Verhoudingsgewijs zijn Groningen (50%) en Friesland (37%) de provincies waarin de meeste verloskundigen in een solopraktijk werken. De provincies Flevoland (7%) en Utrecht (8%) scoren het laagst.

Tabel 7: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen in eigen praktijk naar provincie en praktijkvorm per 1 januari 1998

	solo praktijk		duo-praktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
	Groningen	11	50,0	6	27,3	5	22,7	22
Friesland	7	36,8	6	31,6	6	31,6	19	100,0
Drenthe	9	34,6	4	15,4	13	50,0	26	100,0
Overijssel	14	21,2	18	27,3	34	51,5	66	100,0
Flevoland	2	6,9	7	24,1	20	69,0	29	100,0
Gelderland	21	16,4	38	29,7	69	53,9	128	100,0
Utrecht	6	7,9	12	15,8	58	76,3	76	100,0
N-Holland	17	9,3	44	24,0	122	66,7	183	100,0
Z-Holland	29	13,2	52	23,7	138	63,0	219	100,0
Zeeland	1	10,0	-	-	9	90,0	10	100,0
N-Brabant	17	10,7	60	37,7	82	51,6	159	100,0
Limburg	18	28,1	26	40,6	20	31,3	64	100,0
Nederland	152	15,2	273	27,3	576	57,5	1.001	100,0

Per 1 januari 1998 bedraagt het gemiddeld aantal inwoners per zelfstandig gevestigde verloskundige 15.623. Dit aantal ligt lager dan in voorgaande jaren en de verloskundigendichtheid in Nederland is daarmee opnieuw toegenomen (in 1996: 1 op 16.535). Dit betekent dat de groei van het aantal verloskundigen sneller is gestegen dan de bevolkingsgroei. Bij een meer exacte operationalisatie van het begrip verloskundigendichtheid moet het aantal verloskundigen in een eigen praktijk gerelateerd worden aan het aantal vrouwen in de leeftijd van 15 tot en met 39 jaar. Hantering van deze methode levert op 1 januari 1998 een verloskundigendichtheid op van één verloskundige per 2.831 vrouwen in de vruchtbare leeftijd (tabel 8). In 1990 en 1995 bedroeg deze dichtheid respectievelijk 3.878 en 3.230.

Tabel 8: Verhouding tussen het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) en het aantal verloskundigen in een eigen praktijk per provincie, per 1 januari 1998

Provincie	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd	aantal verloskundigen in eigen praktijk	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd per verloskundige
Groningen	103.640	22	4.711
Friesland	106.284	19	5.594
Drenthe	76.415	26	2.939
Overijssel	189.725	66	2.875
Flevoland	57.159	29	1.971
Gelderland	339.418	128	2.652
Utrecht	211.834	76	2.787
Noord-Holland	464.947	183	2.541
Zuid-Holland	614.346	219	2.805
Zeeland	60.255	10	6.026
Noord-Brabant	415.771	159	2.615
Limburg	193.982	64	3.031
Nederland	2.833.776	1.001	2.831

De verloskundigen zijn niet gelijk over Nederland verdeeld. De verloskundigendichtheid is het hoogst in Flevoland, Noord-Holland en Noord-Brabant. Zeeland, Friesland en Groningen kennen veruit de laagste verloskundigendichtheid.

Binnen niet-stedelijke gemeenten is het door de geringe bevolkingsdichtheid en de oudere leeftijdsopbouw van de bevolking, voor een verloskundige moeilijk een rendabele praktijk op te bouwen. Dit uit zich binnen deze niet-stedelijke gemeenten in een geringe verloskundigendichtheid; één verloskundige per 5.012 vrouwen in de vruchtbare leeftijd (zie tabel 9 volgende pagina). In deze gemeenten wordt dan ook een groot deel van de bevallingen door huisartsen geleid. We moeten echter constateren dat juist

in dit soort gemeenten de dichtheid in het afgelopen jaar is toegenomen; in 1996 werd een dichtheid genoteerd van 1 verloskundige per 6.209 vruchtbare vrouwen. Verder zien wij dat ook de zeer stedelijke gemeenten gekenmerkt worden door een lage verloskundigendichtheid (3.068). In deze steden zijn echter relatief meer verloskundigen klinisch werkzaam. De hoogste verloskundigendichtheid komt voor in de matig stedelijke gemeenten van ons land, dat wil zeggen gemiddeld één verloskundige per 2.401 vrouwen in de leeftijd van 15-39 jaar.

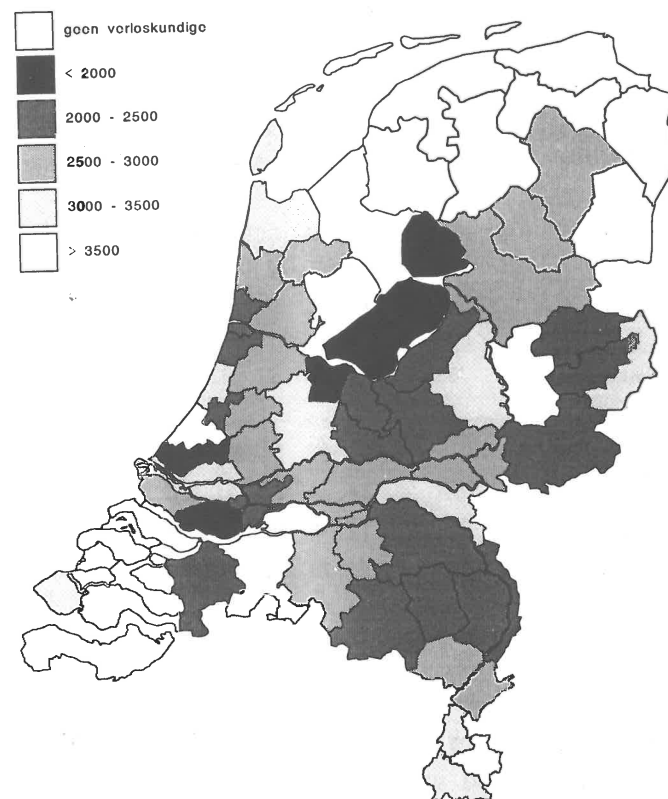
Tabel 9: Verhouding tussen het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) en het aantal verloskundigen in een eigen praktijk, naar omgevingsadressendichtheid¹, per 1 januari 1998

Omgevings-adressendichtheid ¹	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd	aantal verloskundigen in eigen praktijk	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd per verloskundige
Niet-stedelijke gemeenten	416.033	83	5.012
Weinig-stedelijke gemeenten	585.262	227	2.578
Matig-stedelijke gemeenten	571.516	238	2.401
Sterk-stedelijke gemeenten	699.527	270	2.591
Zeer sterk-stedelijke gemeenten	561.438	183	3.068
Nederland	2.833.776	1.001	2.831

¹ Zie voor nadere toelichting het onderdeel 'Begrippen' op pagina 26.

Figuur 4 illustreert nog eens de variatie in verloskundigendichtheid in Nederland, nu per WGR-subregio (regio-indeling in het kader van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen). Hierbij dient opgemerkt te worden dat geen rekening gehouden is met het werkgebied van de verloskundige. Uitgangspunt is het praktijkadres van de verloskundige.

Figuur 4: Verloskundigendichtheid (aantal vrouwen in de leeftijd van 15 tot en met 39 jaar per zelfstandig gevestigde verloskundige), per 1 januari 1998

7. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

Aantal

Gezien het feit dat in 1993 de opleidingsduur van verloskundigen met één jaar is verlengd tot vier jaar, betekent dat in 1996 het aantal afgestudeerden aanmerkelijk lager is. In 1997 hebben 77 verloskundigen de opleiding voltooid. dit is het hoogste aantal in de afgelopen 10 jaar. Het aantal verloskundigen dat in 1997 een gelijkstelling heeft gekregen bedraagt 28.

Tabel 10: Verdeling van de afgestudeerden naar jaar van voltooiing van de opleiding (of gelijkstelling) en plaats van opleiding vanaf 1988

Plaats van opleiding	'88	'89	'90	'91	'92	'93	'94	'95	'96	'97
Amsterdam	21	18	25	20	21	20	27	28	1	27
Rotterdam	24	24	28	19	17	18	21	23	7	28
Heerlen/Kerkrade	17	23	18	14	24	21	20	28	1	22
Sub-totaal	61	65	71	53	62	59	68	73	9	77
Buitenland ¹	10	11	23	28	20	33	30	48	26	28
Totaal	72	76	94	81	82	92	98	127	35	105

¹ Gelijkstelling.

Werkzaamheden

De meerderheid van alle verloskundigen die sinds 1986 is afgestudeerd of een gelijkstelling heeft gekregen, is op 1 januari 1998 werkzaam als verloskundige (tabel 11). Het grootste deel (56%) is werkzaam in een eigen praktijk. Bijna 15% van alle afgestudeerden in de periode 1986-1997 is nog niet aan de slag als verloskundige en 14% is om uiteenlopen-

de redenen (voorlopig) met de werkzaamheden gestopt.

Als vervolgens wordt gekeken naar het jaar van afstuderen, dan blijkt bijvoorbeeld dat van degenen die in 1995 zijn afgestudeerd 58% op 1 januari 1998 reeds een eigen praktijk heeft. In verhouding tot andere beroepsgroepen (bijvoorbeeld huisartsen) is dit hoog. Daarnaast is 15% van deze jaargroep op 1 januari 1998 nog niet aan de slag.

Tabel 11: Relatieve verdeling van werkzaamheden van afgestudeerde verloskundigen (of gelijkstelling) vanaf 1986, per 1 januari 1998 naar jaar van voltooiing van de opleiding

Afstudeer-jaar	Eigen praktijk	Klinisch werkzaam	Vaste waarnemer	Nog niet werkzaam ¹	Niet (meer) werkzaam	Totaal	
	%	%	%	%	%	abs	%
1986	51,6	4,8	8,1	8,1	27,4	62	100,0
1987	53,1	4,7	12,5	3,1	26,6	64	100,0
1988	54,2	1,4	20,8	1,4	22,2	72	100,0
1989	56,6	2,6	10,5	5,3	25,0	76	100,0
1990	63,8	2,1	3,2	10,6	20,2	94	100,0
1991	63,0	4,9	8,6	9,9	13,6	81	100,0
1992	61,0	4,9	7,3	7,3	19,5	82	100,0
1993	64,1	8,7	6,5	12,0	8,7	92	100,0
1994	71,4	5,1	7,1	9,2	7,1	98	100,0
1995	57,5	11,8	11,0	15,0	4,7	127	100,0
1996	31,4	5,7	14,3	45,7	2,9	35	100,0
1997	34,3	3,3	3,8	48,6	-	105	100,0
Totaal	56,4	6,4	8,9	14,5	13,9	989	100,0

¹ Tot deze groep worden ook de wisselende waarnemers gerekend.

Praktijkzoekenden

Aan de verloskundigen (afgestudeerd vanaf 1986) die op 1 januari 1998 nog niet werkzaam waren (163), is gevraagd of men nog op zoek is naar een praktijk. Van deze groep waren er 33 actief aan het zoeken en 26 verloskundigen gaven te kennen dat men plannen heeft om over niet al te lange tijd op zoek te gaan naar een vaste betrekking (tabel 12). Alle praktijkzoekende verloskundigen komen uit de opleidingsjaren 1995, 1996 en 1997.

Tabel 12: Aantal verloskundigen onder de afgestudeerden vanaf 1986 die op 1 januari 1997 nooit werkzaam zijn geweest als verloskundige

	actief op zoek		plannen om te zoeken		niet meer op zoek		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1986	-	-	-	-	5	100,0	5	100,0
1987	-	-	-	-	2	100,0	2	100,0
1988	-	-	-	-	1	100,0	1	100,0
1989	-	-	-	-	4	100,0	4	100,0
1990	-	-	-	-	10	100,0	10	100,0
1991	-	-	-	-	8	100,0	8	100,0
1992	-	-	-	-	6	100,0	6	100,0
1993	-	-	-	-	11	100,0	11	100,0
1994	-	-	3	33,3	6	66,6	9	100,0
1995	4	21,1	3	15,8	12	63,2	19	100,0
1996	3	18,8	3	18,8	10	62,5	16	100,0
1997	26	51,0	17	33,3	8	15,7	51	100,0
Totaal	33	22,9	26	18,1	85	59,0	144*	100,0

* Van 19 verloskundigen is het niet bekend.

Het grootste deel van de verloskundigen die op 1 januari 1998 op zoek is naar vast werk, is op die

datum werkzaam in wisselende waarneming (69%). Ruim de helft van deze groep (55%) ambieert een eigen praktijk. Bijna 7% is op zoek naar een vast waarnemersschap, ruim 8% wil intramuraal gaan werken. Van degenen die op zoek zijn naar een eigen praktijk geeft bijna niemand de voorkeur aan het werken in een solopraktijk. Bijna 54% wil een duopraktijk, 33% een groepspraktijk en 15% heeft geen voorkeur.

8. SAMENVATTING

Ter afsluiting de voornaamste bevindingen uit de peiling van 1 januari 1998:

- Op 1 januari 1998 zijn er 1.422 werkzame verloskundigen in Nederland (inclusief wisselende waarnemers).
- De meerderheid van de verloskundigen is werkzaam in een eigen praktijk (70%); 15% is klinisch werkzaam.
- In 1997 hebben zich 77 verloskundigen gevestigd (in eigen praktijk) en hebben 54 verloskundigen de praktijk neergelegd. Dit betekent dus een toename van het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen in 1997 met 23.
- Van diegenen die zich in 1997 vestigden is 60% begonnen in een groepspraktijk.
- Verloskundigen zijn gemiddeld vrij jong: 61% is jonger dan 40 jaar; 1½% is ouder dan 60 jaar.
- Van de 1.422 werkzame verloskundigen zijn er slechts 45 van het mannelijk geslacht. Dit percen-

tage (3,2%) is de laatste jaren nauwelijks veranderd.

- Van de verloskundigen met een eigen praktijk werkt 15% solo; 27% werkt in een duopraktijk en 57% in een groepspraktijk, dat wil zeggen 37% in een 3-manspraktijk, 16% in een 4-manspraktijk en 4% in een 5- of meermanspraktijk. De trend om in een groepspraktijk werkzaam te zijn heeft zich in 1997 doorgezet. Het percentage verloskundigen dat in een solopraktijk werkt neemt steeds verder af.
- Per 1 januari 1998 zijn er in Nederland 470 verloskundigenpraktijken. Dit aantal is de laatste jaren tamelijk stabiel gebleven. Het aandeel solopraktijken is de afgelopen 5 jaren teruggelopen van 51% in 1992 tot 33% in 1998. Daarentegen valt een sterke stijging van het aantal groepspraktijken op van 18% in 1992 tot 37% in 1998.
- Per 1 januari 1998 bedraagt het aantal vrouwen in de leeftijd van 15 tot en met 39 jaar per verloskundige in eigen praktijk 2.831.
- De verloskundigendichtheid is het laagst in de platelandsgebieden. De provincies met de laagste verloskundigendichtheid zijn Zeeland en Friesland.
- In 1997 hebben 77 verloskundigen hun opleiding voltooid en hebben 28 verloskundigen een gelijkstelling gekregen.
- Van de in 1997 afgestudeerden is 51% per 1 januari 1998 reeds werkzaam als verloskundige; 34% is werkzaam in een eigen praktijk.

9. BEGRIPPEN

Verloskundige - Medicus die op grond van de wet of regelgeving de bevoegdheid is verleend, de verloskunde als verloskundige uit te oefenen.

Gelijkstelling - Bevoegdheid, verleend aan een in het buitenland opgeleide verloskundige, om in Nederland de verloskunde uit te oefenen.

Zelfstandig gevestigd (eigen praktijk) - Verloskundige die een overeenkomst heeft met het ziekenfonds en alleen of in een maatschap een praktijk uitoefent of in een gezondheidscentrum werkzaam is.

Klinisch werkzaam - In dienstverband van een ziekenhuis.

Vaste waarneemster - Een verloskundige - die al dan niet in loondienst - voor onbepaalde tijd bij (een) zelfstandig gevestigde verloskundige(n) werkt.

Wisselende waarneemster - Een verloskundige die voor een bepaalde tijd werkzaam is bij (een) zelfstandig gevestigde verloskundige(n), dat wil zeggen freelance of via waarneembureau.

Solopraktijk - De praktijk van één zelfstandig gevestigde verloskundige (eventueel met een vaste waarnemer).

Duopraktijk - De praktijk van twee geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen (eventueel met een vaste waarneemster).

Groepspraktijk - De praktijk van drie of meer geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen (eventueel met een vaste waarneemster).